

TÜRKİYEDE KIRDAN KENTE GÖÇ, NEDENLERİ VE SONUÇLARI ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

RURAL-URBAN MIGRATION IN TURKEY, EVALUATIONS ON ITS CAUSES AND CONSEQUENCES

Fahriye Leziz TANER

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Tezsiz Yüksek Lisans Programı,
leziztaner@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-1764-0181>

Abdurrahman ONGUR

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Tezsiz Yüksek Lisans Programı,
aongur@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-5751-9767>

Vedat Yıldırım TAĞAR

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Tezsiz Yüksek Lisans Programı,
v-yildirimtagar@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0005-4439-5061>

Cansu KOZAN

cansuukozann@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0009-2504-0096>

Merzuh TANER

merzuht@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0007-1962-1172>

ÖZET

Bu çalışmada öncelikle kırsal, kent ve göç kavramları incelenmiş olup; ilgili kavramlar ile kavramların karşılıkları araştırılmıştır. Göç, ilk insanlardan günümüze kadar, günümüzde de devam eden yer değiştirme hareketleridir. Göç, günümüzün en önemli küresel sorunlarından bir tanesidir. Yıllar itibariyle kırsal ve kent nüfusu değişimi incelenerek Türkiye’de yaşanan göç hareketlerinden kırsaldan kente göç, göçün nedenleri ve ortaya çıkarttığı sonuçlar incelenmiştir. Kırsaldan kente göçe neden olan itici etkenler, kentsel göçü cazip hale getiren çekici etkenler üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu göç hareketlerinin kırsal alanlarda ve kentsel alanlarda ortaya çıkarttığı değişimler ve sonuçlar ele alınmıştır. Bu olgunun ülkemizde ortaya çıkardığı değişimler ve sonuçlar incelenmiştir. Araştırmada orta ve uzun vadeli şehir planları hazırlanması gerektiği önerilmiştir. Demografik ve ekonomik yatırımlar ülke geneline yayılmalı, bu yatırımlar yapılırken o bölgenin coğrafi ve ekonomik özellikleri dikkate alınması gerektiği de önerilmiştir. Bu önerilerin yanında araştırmada kentlerin belirli bir alanda büyümesine ve nüfus yoğunluğunun buralarda toplanmasının önüne geçilmesi gerektiği, kent merkezine yakın birbiriyle bağlantılı banliyöler oluşturulması gerektiği önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, kırsal ve kent kavramları, kırsaldan kente göç, nedenleri ve sonuçları

ABSTRACT

In this study, firstly, the concepts of rural, urban and migration are examined and the related concepts and their equivalents are investigated. Migration is a displacement movement that has been going on since the first humans until today. Migration is one of the most important global problems of today. By examining the change in rural and urban population over the years, migration from rural to urban areas, the causes of migration and the results of

migration in Turkey are analyzed. The push factors that cause rural-urban migration and the attractive factors that make urban migration attractive are emphasized. In addition, the changes and consequences of these migration movements in rural and urban areas are discussed. The changes and consequences of this phenomenon in our country are analyzed. It was suggested in the study that medium and long term city plans should be prepared. Demographic and economic investments should be spread throughout the country, and it was also suggested that the geographical and economic characteristics of the region should be taken into account when making these investments. In addition to these suggestions, it was suggested in the study that cities should not grow in a certain area and that the population density should not be concentrated in these areas, and that interconnected suburbs close to the city center should be created.

Keywords: Migration, rural and urban concepts, rural to urban migration, causes and consequences

1.GİRİŞ

Çeşitli sebeplere bağlı olarak ortaya çıkan göçler; kıtaların, ülkelerin, coğrafyaların, kentlerin sosyal, siyasal, dini, ekonomik yapısı üzerinde büyük neticeler oluşturmuştur. Özellikle sonuçları itibariyle en etkili olan üç göç; kavimle göçü, Anadolu'ya yapılan Türk göçleri ve XV. Yüzyılda coğrafi keşiflerle yeni kıtalara yapılan göçlerdir. Bu göçlerin, Dünya' siyasal, kültürel, dini ve ekonomik yapısı üzerinde büyük sonuçları olmuştur. Örneğin Kavimler göçü Roma İmparatorluğu' nun önce ikiye, sonra Batı Roma İmparatorluğu'nun yok olmasına neden olmuştur. Kavimler göçü olmasaydı bugünkü Avrupa milletlerinden söz etmezdik; bu kavimler birbirleriyle karışarak bugünkü Avrupa milletlerini (Alman, Fransız, İspanyol gibi) oluşturmuşlardır. Bu üç büyük göç hareketlerinde biz Türklerin doğrudan veya dolaylı etkileri bulunmaktadır. Türkler her zaman göç olgusuyla iç içe yaşamış bir millet olma özelliğine sahiptir. Orta Asya'dan birçok yere göç etmişlerdir. Bu göçün neticesinde Dünya'nın birçok coğrafyasında (Sibirya'dan Hindistan'a; Çin'den Batı Avrupa'ya kadar) önemli miktarda Türk nüfusunu görmek mümkündür. Göç en basit ve temel tanımıyla; insanların yaşadıkları coğrafyayı terk ederek başka bir yere taşınmasıdır. Aynı ülke sınırları içerisinde, bir yerden başka bir yere yapılan göçler, iç göç olarak nitelendirilir. İç göçler genelde kırdan kentlere, kentten kente doğru yapılan göçlerdir.

İnsanların yaşadıkları yeri devamlı ya da uzun süreli değiştirmesine göç denir. İlk insanlardan günümüze kadar geçen sürede insanlar, çeşitli nedenlerle yer değiştirmişlerdir. Göçler, ülke içinde gerçekleşen iç göçler ve ülkeler arasında meydana gelen dış göçler olarak da sınıflandırılmaktadır. Ülkemizde iç göçler genelde kırdan kentlere yapılan göçlerdir. Kırsal ve kentsel nüfus ayrımı ekonomik etkinlikler ve nüfusa göre yapılmaktadır. Nüfusu 10.000'in altındaki yerlere kırsal yerleşim, buradaki nüfusa da kırsal nüfus; nüfusu 10.000 ve üstündeki yerler, kentsel nüfus olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de kentli nüfus oranı hızla artarken kırsal nüfus oranı azalmaktadır (Aydın, Ekiz ve Tekbaş, 2017).

Türkiye 1950'li yıllarla birlikte modern anlamda göç dönemine girmiş ve ülkenin yerleşim yapısı ve nüfus hareketleri bu dönemden sonra nüfus artışı ve tarım kesiminde yaşanan dönüşümler nedeniyle tamamen değişmeye başlamıştır. 1950 yılında Türkiye nüfusunun %25'i kentlerde yaşarken 2012 yılında bu oran %77'lere kadar yükselmiştir. Bu oranlar bize Türkiye'de kırlardan kentlere doğru yoğun göç dalgalarının yaşandığını göstermektedir (Şen, 2014).

2. TÜRKİYE’DE KIR VE KENT NÜFUSU

Kırsal ve kentsel alanlar tanımlanırken esas alınan kriterler ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilmektedir. Bu nedenle diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de farklı kırsal ve kentsel alan tanımları kullanılmaktadır. Kırsal kavramı, tarımsal üretimin yerel ekonomiye hâkim olduğu alanları veya tarımsal üretim aracının mülkiyeti ile toplumsal yeniden üretimin ve ilişkilerin belirlendiği bir toplumsal yapılanmayı, son olarak da nüfus yoğunluğunun çok düşük olduğu alanları ifade etmektedir (Urry, 1999). Buradaki tanımlamadan da anlaşıldığı gibi kır; az nüfuslanmış, temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan alanlara denir. Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlükte ise kırsal; az insanın barındığı daha çok kır durumunda olan yer şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 1998).

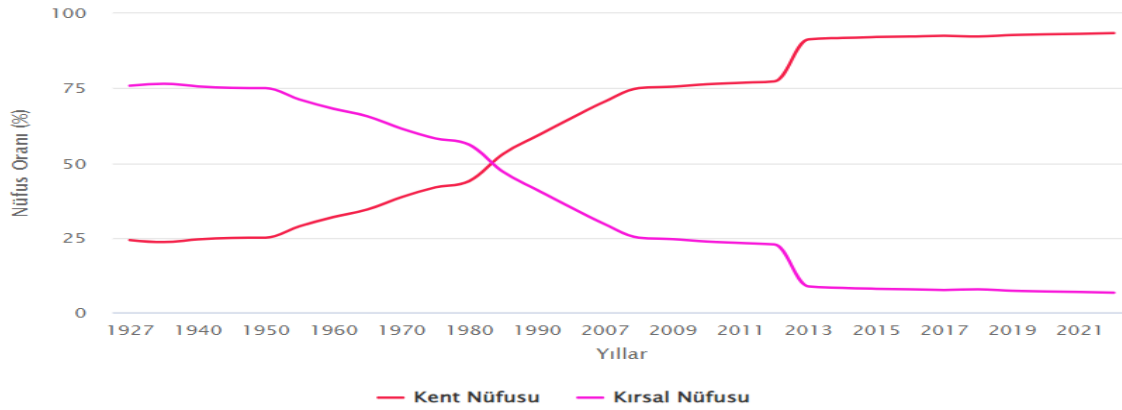
Nüfus artışı ve ekonomi arasındaki ilişki uzun zamandır tartışılan bir konudur. Politikacılar ve akademisyenler arasında tartışma konusu olmuştur. Thomas Malthus, Nüfusun Temel İlkeleri Üzerine Deneme adlı eserinde 1798’de yayınlanan Nüfus adlı eserinde, nüfus artış hızının dengede tutulduğunu savunmuştur (Çiftçi, Bilgin, Kaynar ve Handan, 2023). Çevresine göre nüfusun fazla olduğu, ekonomik faaliyetlerin daha sistemli yapıldığı, siyasi olarak yönetimin belirli bir kısmının veya tamamının bulunduğu alanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda bir yerin kent olarak tanımlanabilmesi için nüfusun yapısına, büyüklüğüne ve ekonomik faaliyet alanına bakılmalıdır. Nüfusun büyük bir çoğunluğunun tarım dışı faaliyetlerde bulunması, kentin ekonomik yapısını belirleyen etkenlerin başında gelmektedir (İlgar, 2008). Kent, genel olarak yapmış oldukları tanımlarda, kırsal alanda olmayan farklılıkların ve ayrıcalıkların olduğu, belirli bir nüfus miktarına sahip ve tarım dışı faaliyetlerin daha fazla yapıldığı ve geliştiği alanları, mekânları kent olarak tanımlamaktadır (Acungil, 2012). Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlükte ise ilçe ve ilçeden büyük yerleşim yeri, nüfusunun çoğu ticaret, sanayi ya da hizmet alanında çalışan, tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998).

Kentin nüfus sınırları konusunda devlet kurumları arasında bir uzlaşma yoktur. Örneğin, Devlet Planlama Teşkilatı 20.000 kişinin yaşadığı yerleri kent kabul ederken, İmar İskân Bakanlığı 10.000 sınırnı kabul etmektedir. İstatistik Enstitüsü ise, il ve ilçe merkezlerinin belediye sınırları arasında kalan alanı kent olarak tanımlamaktadır (Bal, 1999).

Türkiye’de kır-kent tanımı ve buna göre hazırlanan nüfus istatistikleri, 1982 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yayımlanan “Kent Eşiği Araştırması Türkiye İçin Kent Tarımı” çalışmasına göre yapılmaktaydı. Söz konusu kır-kent sınıflaması özellikle 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa gibi düzenlemeler sonucu idari bölünüş yapısında meydana gelen değişikliklerden önemli derecede etkilenmiş ve bu nedenle kent-kır tanımlarının revize edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştı. Bu kapsamda TÜİK tarafından istatistik üretilmesi amacıyla fiili kır-kent yapısını daha doğru yansıtan bir sınıflama yapılmıştır. Yeni kent-kır tanımı mahalle-köy düzeyinde üç sınıftan oluşmaktadır: Yoğun kent, orta yoğun kent ve kır (TÜİK Haber Bülteni, 2023). Kent-Kır Nüfus İstatistikleri, 11 Mayıs 2023, sayı 49755, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022>).

1927 yılında %22 olan kent nüfusu, 1970’te %38’e, 2003’te ise %65’e, 2013’te %93’e ulaşmıştır (Aydın, Ekiz ve Tekbaş, 2017). Cumhuriyetin ilk 100 yılında nüfus kırsaldan kentlere kaydı. 1985’te yapılan nüfus sayımında ise, ilk kez kent nüfusunun kırsal nüfusu geçtiği görüldü. TÜİK’in son açıkladığı verilere göre, günümüzde Türkiye nüfusunun 93,4’ü kentlerde yaşıyor. (2012 yılında 6360 Sayılı Kanun ile büyükşehirlere bağlı köylere mahalle statüsü verilmiştir (TÜİK, 2023).

Tablo 1: Yüz Yılda Nüfusun Kent ve Kırsal Bölgelere Dağılımı

*Kaynak: <https://www.verikaynagi.com/grafik/100-yilda-kent-ve-kırsal-nufusu/>

Tablo 2: 1927-2021 Yılları arasında Kırsal ve Kentsel Nüfusun Sayısal ve Yüzde Dağılımı

Yıl	Kır	Kent	Kır (%)	Kent (%)
1927	10.342.391	3.305.879	75,8	24,2
1935	12.355.376	3.802.642	76,5	23,5
1940	13.474.701	4.346.249	75,6	24,4
1945	14.103.072	4.687.102	75,1	24,9
1950	15.702.851	5.244.337	75	25
1955	17.137.420	6.927.343	71,2	28,8
1960	18.895.089	8.859.731	68,1	31,9
1965	20.585.604	10.805.817	65,6	34,4
1970	21.914.075	13.691.101	61,5	38,5
1975	23.478.651	16.869.068	58,2	41,8
1980	25.091.950	19.645.007	56,1	43,7
1985	23.798.701	26.865.757	47	53
1990	23.146.684	33.326.351	41	59
2000	23.797.743	44.006.184	35,1	64,9
2007	20.838.397	49.747.859	29,5	70,5
2008	17.905.377	53.611.723	25	75
2009	17.754.093	54.807.219	24,5	75,5
2010	17.500.632	56.222.356	23,7	76,3
2011	17.338.563	57.385.706	23,2	76,8
2012	17.178.953	58.448.431	22,7	77,2
2013	6.633.451	70.034.413	8,7	91,3
2014	6.409.722	71.286.182	8,2	91,8
2015	6.217.919	72.523.134	7,9	92,1

2016	6.143.123	73.671.748	7,7	92,3
2017	6.049.393	74.761.132	7,5	92,5
2018	5.115.275	76.808.607	6,2	93,8
2019	6.003.717	77.151.280	7,2	92,8
2020	5.878.321	77.736.041	7	93
2023	5.793.085	79.399.292	7	93

Not: İl ve ilçe merkezleri kentsel nüfus, köy ve beldeler ise kırsal nüfus olarak yer alır. 2013 yılından itibaren ki veriler gerçeği yansıtmamaktadır

*Kaynak:https://tr.wikipedia.org/wiki/2023_Türkiye_adrese_dayalı_nüfus_kayıt_sistemi_sonuçları.

3. TÜRKİYE'DE KIRDAN KENTE GÖÇ VE NEDENLERİ

Türkiye'deki iç göç hareketlerini sadece sanayileşme süreci ile açıklamak mümkün değildir. İç göç hızı, itici ve çekici güçlerin etkisi altında meydana gelen bir nüfus hareketidir. İtici etkenler, daha çok nüfusu köyden ve tarımdan koparıp köy dışına iten etkenlerdir. Çekici etkenler ise, köyünden ayrılmaya hazır ve istekli bulunanları kentlere doğru çeken ekonomik ve sosyal etkenlerdir (Serter, 1994). İnsanlar iş bulmak umuduyla alıştıkları hayat tarzından koparak kentlere göç etmektedirler. Yapılan bir araştırmaya göre net göç veren illerden diğer illere göç eden her 100 kişiden yaklaşık 25'i yerleşim yerlerini ekonomik nedenlerle terk etmektedirler. Duruma net göç alan iller açısından bakıldığında ise, iç göç kararının, daha çok göç alan yerlerdeki yüksek gelir düzeyinden etkilendiği görülmektedir. Bütün ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de, iç göç olgusunun başlıca nedenleri arasında ekonomik, sosyal, kültürel, coğrafi demografik ve siyasi nedenler yer almaktadır. Fakat Türkiye'de insanların büyük çoğunluğu ekonomik nedenlerle göç etmektedirler. Bundan dolayı, gerek yerel ve gerek kişisel boyuttaki gelir dengesizliğinin iç göç olgusunun en önemli nedeni olduğu görülmektedir (Sağlam, 2006).

Türkiye'de köyden kente göçün nedenleri bu düşünce etrafında üç ana başlıkta toplanabilir.

- 1)İtici faktörler (Köylerin ve köylülerin yoksulluğu).
- 2)Çekici faktörler (Kentlerdeki yeni iş sahaları ve sosyal fırsatlar).
- 3)İletici faktörler (Ulaşım ve iletişim araçlarındaki gelişmeler).

Köylü nüfusun kentlere doğru göç etmeye başlaması, köylerde kalan diğer akraba ve komşuları içinde bir iletici faktör oluşturmuş ve bu süreç hızlanarak artmıştır (Güreşçi, 2010).

1960'lı ve 1970'li yıllardaki göçlerin kentin çekiciliği etkeni ile yaşanmasından farklı olarak, özellikle 1980'li ve 1990'lı yılların iç göç hareketlerinde ekonomik ve politik krizlerin yanında, terör nedeniyle yaşanan çatışmaların etkisi önemli bir itici etken olmuştur. Bu nedenle, 1984 yılında başlayan ve giderek artan bir seviyede meydana gelen terör faaliyetleri, özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde kitlesel göç hareketlerini tetikleyen temel neden olarak belirtilmektedir (Sağlam, 2006). Özellikle, 1950'li yıllarla birlikte tarım alanlarının teknoloji ile tanışmasıyla başlayan ve tarımda makineleşme olarak ifade edilen bu dönüşüme göre tarım kesiminde ihtiyaç duyulan insan gücü sayısında azalmalar meydana gelmiştir (Kocaman ve Beyazıt, 1993). Bu nedenle kırsal alanlarda tarım kesimine bağlı olarak hayatını idame ettiren bireyler işsiz kalmış ve yerleşim yerlerinden ayrılarak iş bulma umuduyla göç etmeye başlamışlardır. Diğer yandan, eldeki ekilebilir arazilerin küçüklüğü, toprak mülkiyetinde meydana gelen kutuplaşma olayları ve toprakların miras yoluyla parçalanması,

entansif tarıma geçişte tarım kesiminde yaşanan diğer sorunlar olarak işgücünü göçe teşvik etmekte ve iç göçlere neden olmaktadır (Sağlam, 2006). Küresel ısınma, günümüzün en kritik sorunlarından biri olarak ortaya çıkmıştır. Son yıllarda, insanlık üzerindeki zararlı etkileri nedeniyle dünya çapında dikkat çekmektedir (Balcılar, Ekwueme ve Çiftçi, 2023).

4.TÜRKİYE’DE KIRDAN KENTE GÖÇÜN SONUÇLARI

Köyden kente göçün sebepleri kadar sonuçları da Türkiye için sorgulanması gereken önemli bir olaydır. Türkiye’nin 1950’den sonra ekonomik ve sosyal yönden önemli bir değişim yaşadığı ve bu değişimin kırsal alandaki en önemli sonucu köyden kente olan göçler olarak kabul edilmektedir. Kırsal nüfus baskısı ile köylerini terk eden binlerce insan kentlere yönelmiş ve hem kendileri hem de kent için yeni bir yaşam alanını doğurmuştur (Güreşçi, 2010).

Kırsal kesimden göçlerin yeni başladığı dönemlerde iç göç kentteki işgücü talebini karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Kırsal kesimden göçler hızlanarak kentleşmede belli bir yol aldıktan sonra reaksiyon hızlı olmakta, aşırı kentleşme yargısıyla ifade edilen olgu başlamaktadır. Kırsal kesimlerdeki nüfusun kentlere gelmesi ve emeğini arz etmesi ve hatta iş bulması, bireyin kente uyum sağlaması için Teknolojik, ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel, politik alanlarda çok önemli değişimlerle karşı karşıya bulunduğumuz hız, esnek ve pratikliğin hâkim olduğu çağımızda yeterli olmamaktadır (Çiftçi, 2016). Kültürel bir değişim geçirmesi, kentli yaşam kalıplarını benimsemesi, kentin fırsatlarını değerlendirebilmesi ve kentin imkânlarından yararlanabilmesi gerekmektedir. Bu, kısa sürede meydana gelen bir olgu değildir, birkaç nesil içinde gerçekleşmektedir. Bu sorunların yanına kentlileşememek, ikili kent yapısı, bütünleşmemiş kentler vb. kavramları da ekleyebiliriz (Sağlam, 2006). Reddy’e (2000) göre enerji yoksulluğu “ekonomik ve insani kalkınmayı desteklemek için yeterli, uygun fiyatlı, güvenilir, yüksek kaliteli ve çevreye zarar vermeyen enerji hizmetlerine erişimde yeterli seçeneğin olmaması” olarak tanımlanmaktadır (Çiftçi, Manga, Erdoğan ve Esaa, 2023).

Türkiye’de yapılan çeşitli araştırmalara göre, ailelerin zaman içerisinde geniş aile yapısından çekirdek aileye yapısına doğru bir değişim gösterdiği belirtilmekte ve 1945-1950 yıllarında başlayan bu değişimin son aşamalarına gelindiği söylenmektedir. Bu yapısal dönüşüm geleneksel ailenin koruyuculuğunun kalkmasına, işsizliğin bireyleri daha çok ve yakından etkilemesine yol açarken, kırsal alanlardan kentlere göçü ve aynı zamanda da sosyal hareketliliği kolaylaştırmıştır. Özellikle, göçlerin başladığı ilk dönemlerde aile reisliğinin yani aile erkelerinin geride bıraktıklarına bakan ve gözeten bir kurum olarak da işlev gören geniş aile, artık göç eden kişinin eşini ve çocuklarını da yanına almasıyla tamamen parçalanmış bir yapıya dönüşmüştür (Başel, 2007).

Ülkemizde göçlerin oluşturduğu başlıca sonuçları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- a) Hızlı ve Çarpık Kentleşme
- b) Çevre Sorunları
- c) Konut Sorunu ve Gecekondulaşma
- d) İşgücü ve İstihdam Yapısındaki Değişim
- e) Kentlileşme ve Bütünleşme Sorunu
- f) Sosyal Yapıdaki Değişimler

5. SONUÇ

Kırdan kente yapılan göçler beraberinde sosyal yaşamdan, ekonomik faaliyetlere kadar birçok değişiklikleri de sebep olmaktadır. Ülkemizde 1950'ler den sonra tarıma makineleşme ile birlikte insan gücüne duyulan ihtiyaç azalmış, kırsal alanlarda işsiz kalan bireyler sanayileşme sürecinde olan kentlere doğru göç etmeye başlamışlardır. Bu göçler, sosyal yaşamdan ekonomik faaliyetlere kadar birçok değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Nüfusun kırsal alanlar hızla boşalması, yapılan demografik yatırımların (Okul, Sağlık Ocağı gibi) atıl duruma gelmesine ve yine miras yoluyla küçük küçük parçalara ayrılan tarım alanlarının üretim dışı kalmasına neden olmuştur. Kırsal alanların kalkındırılması için gerekli önlem alınması ve coğrafi şartlara göre planlar ve programlar geliştirilmelidir. Ampirik bulgular şunları ortaya koymaktadır yoksulluk ve uluslararası ilişkiler arasında çift yönlü bir ilişki olduğu İşçi dövizleri. Yoksulluk seviyesindeki bir artış yurtdışına göçü tetikler ve göçmenler tarafından menşe ülkelerine gönderilen işçi dövizleri yoksulluğu azaltır. Bir artış devlet harcamalarındaki ve hane halkı gelirindeki artış yoksulluğu azaltırken, gelir eşitsizliğindeki ve enflasyondaki artış yoksulluğu daha da kötüleştirmektedir (Çiftçi ve Can, 2023). Nitekim gelirin adil dağıtılamaması, alternatif sistem önerisi ya da yirminci yüzyılın ikinci yarısı sosyal refah devleti anlayışının ortaya çıkması gelmesinde en büyük rol sahibi olmuştur. Bu bakımdan, ürettikleri refahın, kabul edilebilir bir daire bölünmesi her ülke için de önemle durulması gereken bir konudur (Çiftçi, 2018).

Hızlı ve düzensiz kentleşme beraberinde çarpık bir kentleşme sorununu ortaya çıkarmıştır. Özellikle devasa kentlerimizde içinden çıkılmaz ulaşım sorunları, çevre kirliliği, yeşil alan eksikliği gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Bir çok kentimizin geniş alanlara yayılması ile birinci sınıf tarım arazileri konut işgallerine maruz kalmaktadır.. Halen devam eden bu süreç, günümüzde artık sadece kırdan kente olmaktan çıkıp, küçük kentlerden büyük kentlere doğru everilmektedir. Bu durum büyük kentleri devasa kentlere dönüştürmektedir (İstanbul, Ankara, İzmir gibi). Bu da beraberinde ülke çapında dengesiz bir nüfus dağılımına, alt yapı hizmetlerinin yetersizliğine ve içinden çıkılmaz hukuki, toplumsal, siyasal ve kültürel problemlere neden olmaktadır. Politik, sosyolojik, teknolojik ve ekonomik olarak nedenleri ve sonuçları bakımından çok karmaşık bir yapı olarak ortaya çıkan kayıtdışı istihdam daha çok iktisadi faktörler dışında nüfus, eğitim, sağlık, hizmetler, tarım, sanayi ve ticaret gibi sektör ve faktörlerle de kayıt dışı ekonomi ve kayıt dışı istihdamın birçok nedeni araştırılabilir (Çiftçi, 2018).

Dolayısıyla bunun önüne geçmek için yeni politikalar geliştirilmeli, orta ve uzun vadeli şehir planları hazırlanmalıdır. Demografik ve ekonomik yatırımlar ülke geneline yayılmalı, bu yatırımlar yapılırken o bölgenin coğrafi ve ekonomik özellikleri dikkate alınmalıdır. Kentlerin belirli bir alanda büyümesine ve nüfus yoğunluğunun buralarda toplanmasının önüne geçilmeli, kent merkezine yakın birbiriyle bağlantılı banliyöler oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acungil, Y. (2012). *Kentleşme işlemini tokat'ta kentlilik bilinci*. Yüksek lisans tezi, Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Tokat.
- Aydın, Y., Ekiz, A. ve Tekbaş, G. (2017). *Coğrafya 10 ders kitabı*. Ankara: Ada Matbaacılık.
- Bal, H. (1999). *Kent sosyolojisi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Balcılar, M., Ekwueme, D. C. ve Çiftçi, H. (2023). Assessing the effects of natural resource extraction on carbon emissions and energy consumption in Sub-Saharan Africa: A STIRPAT model approach. *Sustainability*, 15, 1-23. Doi: 10.3390/Su15129676
- Başel, H. (2007). Türkiye'de nüfus hareketlerinin ve iç göçün nedenleri. *Soysal Siyaset Konferansları Dergisi*, 53, 515-542.
- Çiftçi, H. (2016). Türkiye'nin ekonomik büyümesi jeopolitiği ve kalkınma boyutuyla ihmal edilen yönü. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 8(2), 1-26.
- Çiftçi, H. (2018). Gelir dağılımında genel teorik tartışmalar. *Sosyal Ve Beşeri Bilimleri Dergisi*, 10(1), 18-33.
- Çiftçi, H. (2018). Kayıtdışı istihdamın ekonomik etkileri. *Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 1-17.
- Çiftçi, H. ve Can, Z. G. (2023). International remittances and poverty: Blessing or curse? *Ekonomicky Casopis*, 70(6), 544-561.
- Çiftçi, H., Bilgin, C, Kaynar Bilgin Handan (2023). Effects of demographic change on economic growth: A panel ardl approach for selected Oecd countries. *Prague University Of Economics And Business*, 32(6), 589-607. Doi: 10.18267/J.Pep.846
- Çiftçi, H., Manga, M., Erdoğan, E. ve Esaa, A. A. S. (2023). Kırsal bölgenin elektrik enerjisine erişimi ve finansal gelişme arasındaki ilişki: Endonezya örneği. *New Era International Journal Of Interdisciplinary Social Researches*, 8(20), 55-66.
- Güreşçi, E. (2010). Türkiye'de köyden kente göçün düşündürdükleri. *Sosyo Ekonomi*, 128-129.
- Ilgar, E. (2008). *Kent kimliği ve kentsel değişimin kent kimliği boyutu*. Eskişehir örneği. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kocaman, T. ve Beyazıt S. (1993). Türkiye'de iç göçler ve göç edenlerin sosyo-ekonomik nitelikleri. Ankara: Dpt Yayını
- Sağlam, S. (2006). Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (5), 33-44.
- Serter, N. (1994). *Türkiye'nin sosyal yapısı*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Şen, M. (2014). Türkiye'de iç göçlerin neden ve sonuç kapsamında incelenmesi. *Çalışma ve Toplum*, 1(40), 231-256.
- Tüik Haber Bülteni. (2023). Kent-kır nüfus istatistikleri. 11 Mayıs 2023, Sayı 49755
- TÜİK. (2023). *100 Yılın Göstergeleri, 2023*
- TDK. (1998). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Urry, J. (1999). *Mekânları tüketmek*. Çev: R.Öğdül. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022>